

עמיר עקיבא סגל

בשלב הזה

אֲנָשִׁים כְּתָבוּ עַל הַבֵּן הַמֵּת
 אִין מַה לְהוֹסִיף לָזֶה
 בְּשֵׁלֵב הַזֶּה
 פֶּתַח נִסְגָּר
 הָרִים בְּרֻקָּע
 בְּנֵינִי מְגוּרִים חֲדָשִׁים
 גַּם בִּירוּשָׁלַיִם
 אוֹת סִרְבָּנוֹת בְּבֶשֶׁר
 אוֹת שְׂרוֹת בְּבֶשֶׁר אַחַר
 קוֹלוֹת עָלוּ
 מִתּוֹךְ דִּירוֹת שְׂכוּרוֹת
 אֲנַחְנוּ לֹא נִשְׁאַר
 כָּאֵן בְּכָל מַחִיר

צריך להמשיך

אֶבֶק מְכַסֶּה אֶת הַבֶּשֶׁר
 אִי אֶפְשֶׁר לְשַׁמֵּעַ
 אֶת הַצִּעְקוֹת
 אֶת הַהוֹרָאוֹת
 מִפְּנֵים אֶת הַבֶּשֶׁר
 לְזַכֵּר אֶת זֶה
 לְהַמְשִׁיךְ הַלְּאֵה
 לְחַפֵּשׂ אֶת הַסִּמְנִים
 אִין סִמְנִים

שיכולים לוחמים לשרוד בחשכה הגדולה של מצוקת המלחמה, בלי שירה, בלי מילים מאירות, בלי היכולת לספר לשם מה?
 כראי בנקודה זו להשוות בין שני שירים כשתי דוגמאות מובהקות:
 "אל נא תאמר הנה דרכי האחרונה/ את אור היום הסתירו שמי העננה/
 זה יום נכספנו לו עוד יעל ויבוא/ ומצערנו עוד ירעים אנחנו פה..."
 ('שיר הפרטיזנים', הירש גליק)

בחשכה שלא היתה כמוה, לוחמים יהודים, במציאות שנראתה אז, על פי הגיונה, כחסרת כל פתח לתקווה, שרו על מה שעתידי לקרות, על יום נכסף שעוד מעט יעל ויבוא. ברטולט ברכט, לעומתם, שר בימים חשוכים על מה שקורה, על ימים חשוכים:
 "ימים חשוכים! האם שרים שירים בימים חשוכים? / כן! שרים שירים בימים חשוכים. / על מה שרים? / שרים על ימים חשוכים" (ברטולט ברכט, 'ימים חשוכים' (ציטוט מן הזיכרון, כפי שקלטתי ממורי פרופסור יהודה אלקנה).

ברוח אמונת הפרטיזנים, בימיה הקשים של מלחמת יום הכיפורים, כתבה נעמי שמר בשירה 'לו יהי': "עוד יש מפרש לכן באפק/ מול ענן שחור כבד/ כל שנבקש לו יהי".

כמה פשוט: זו הוויית האמונה הנאחזת בכל זיק של תקווה, בדיעה ש"תמיד הכי חשוב לפני עלות השחר" (שלום חנוך). בבחינת: "להגיד בבוקר חסוך ואמונתך בלילות" (תהלים צ"ב 3).

שוב העניין נראה כה ברור ומה יש להוסיף ולדבר, אלא שבשנים האחרונות נושבות רוחות אחרות והן הולכות ומתעצמות.

על חנה סנש נכתב באחרונה ספר חדש: **אסורה בארץ חדשה: סיפורה של המהגרת חנה סנש**. רותי גליק, חוקרת מגדר, מבקשת בספרה להציג את חנה סנש באור אחר: לא כגיבורה הנחלצת לשליחות נעלה, אלא כנערה בודגנית, מהגרת בארץ חדשה, נאבקת בקיבוץ שדות ים בדיכוי של ניצול מגדרי, בעבודת יומה במכבסה ובשטיפת כלים. השליחות הצנחנית קסמה לה כמפלט ממצוקת דיכוי של חיים אפורים, והיא לא קמה ללכת רק מתוך ציות הרואי לקול קורא.

אביחי בקר, באופן דומה, מ"פ בגולני, גיבור מלחמת יום הכיפורים בקרב החרמון, איבד את רגלו במובלעת בואכה מזרעת בית ג'ן, התראיין לרדיו ואמר על לוחמיו בגולני: "מה הניע אותם להמשיך להסתער עד כלות עד פסגת החרמון? אין לי הסבר אחר, פרט לכך שהם באו משכבות סוציו-אקונומיות נמוכות - ולא היה להם מה לאבד". התרסתי בפניו - בנוכחות קצינים רבים: מדוע אתה לוקח מהם את תודעת החובה וכוח ההנעה העצמי, את רוח הגבורה, השליחות והאמונה? מדוע אתה שולל מהם את מעלת האחריות האישית לגורל האומה והמולדת?

מול הרוח האחרת הזאת, המתקשה לשיר שירה חדשה שתספר מחדש ברוח ימינו, על מה ולמה ראוי להיאבק בארץ הזאת, נחוץ לחדש את אוצר השירה הנישא בתרמיל החייל.

בימיו ובלילותיו של החייל, הרוויים על פי טבעם במצוקה ובקושי, אין להתפלא שהשירה היא מזור כה נחוץ. השירה יכולה להיות גשר המחבר בין המציאות המעיקה, המשמימה לעתים עד כאב, לבין החלום והאור: גשר הנמתח בין המציאות, במלוא חשכתה, לבין רעיון נשגב, וחוט של תקווה המצוי לעתים רק בידי משוררים ונביאים.